

MORNAR

POUČNI I ZABAVNI LIST ZA POMORSKI SVIJET

SUŠAK

1 APRILA 1938

GODINA X.

BROJ 4

ČUVAJMO JUGOSLAVIJU!

MISLIMO NA KRALJA MUČENIKA!

NE DAJMO DA NAM TA RANA ZARASTE!

SADRŽAJ:

„Zagreb“. — Mornar: Jugoslavenska legendarno hrabra vojska. — Vinodolski: Austrije nema više. — Sedam pitanja. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Navigator: Ministarstvo soc. politike i narod. zdravlja za radnike naših luka. — A. E. I. O. U. — Lujo Dorčić: Na more! — Wollitz Stjepan: Sunce u svijetlu znanosti. — Odgovori na sedam pitanja. — Stari i mladi.

POJEDINI BROJ DIN 2.50

GODIŠNJA PRETPLATA DIN 30.—

ZA MORNARE DIN 24.—

Širite i pretplaćujte se na

»Mornar«

Transportno, skladišno i otpremničko poduzeće

GUSTAV BRELIĆ

SUŠAK

Pomorska Agentura

Telefon int. 23 - Brzjavi: Breg.

Pošt. pret. 134

**DOBRO
I NARAVNO VINO**

Koristi zdravlju

Krijepi tijelo

Jača duševnu snagu

VELETRGOVINA VINA
BRAĆA MATELJAN
SUŠAK

IMA SAMO TAKVA VINA

Osnovano 1876

MIKULIČIĆ i KULAŠ
TRGOVINA MIRODIJA
BOJA i LAKOVA
PARFUMERIJA
SUŠAK

„PROSVJETA“
KNJIŽARA I PAPIRNICA
PALAČA PRAŠTEDIONE

Pisací pribor za urede
škole i domove

TRGOVINA I PARFUMERIJA

„IBIS“
S U Š A K

TRG KRALJA ALEKSANDRA BR. 2
Brzjavi: IBIS — SUŠAK

TVORNICA POKUĆSTVA

I. I. NAGLAS

LJUBLJANA

OSNOVANA 1847.

Pekarna i Slastičarna
I. O. Tomasini - Sušak

Strossmayerova ul. 10

Vlastita zgrada.

Proizvadj svakovrsno pecivo i slatkiše,
preuzima narudžbe za razne svečanosti.

Kap. Antun Babarović

Brodovlasnik i Pomorski agent
SUŠAK

Pošt. pretinac 57. Brzjavi: Babarović
Telefon: Ured 1-78 — Kućni 3-19

Parobrod „IVAN“ 2150 tona nosivosti
Parobrod „Anton“ 2500 tona nosivosti
Parobrod „PRINC PAVLE“ 8200 tona nosivosti

R. I. Vrignanin - Stojanović
SUŠAK

Trgovina šivaćih strojeva,
galanterijske, porcelanske i
staklene robe,
te sokolskih predmeta.

Brzjavi: „Vrignanin“ Sušak.

ANTE KALPIĆ

SUŠAK, Skerličeva ul.

Palača Kontinental

Skladište suhomesnate robe, masti,
salame i konzerviranog mesa.

Zastupstvo tvornica: Ivan Gregurić i
Drug, Križevci i P. J. Klefiš, Jagodina.
Sve prvorazredna roba uz najniže cijene.

Gjуре Šikića Sinovi

Tvorničko skladište papira i pribora za pisanje
Konfekcije papira i papirnatih vrećica

DAVOR I TOMISLAV ŠIKIĆ

Poslovnica i skladište: Ružičeva ulica 15
Račun kod Poštanske štedionice broj 35023
Tekući račun: Prva Hrv. Štedionica lil. Sušak

Manufakturna i kratka roba
k „Paunu“ - V. Dakić

SUŠAK, Tomislavova ul. br. 4.
RIJEKA, Corso 3.

Veliki izbor. Solidna i brza podvorba.
Umjerene cijene.

I. R. MILOŠ

Trgovina mješovite robe
SUŠAK, Strossmayerova ul.

TRGOVINA DELIKATESA, VINA,
LIKERA I JUŽNOG VOČA

Josip Smerdel - Sušak
Telefon 85.

Obskrbljivanje brodova svim živežnim
namirnicama uz najpovoljnije cijene.

PRŽIONA KAVE
Bezalkoholno piće „BAKOKO“

Trgovina željeza

Milan Fürst - Sušak

Preporuča bogato skladište željeza, lima,
čavala, peći, štednjaka itd.
Solidna podvorba i solidne cijene.

VINKO MIKULIČIĆ

Agenturni i komisionalni posao.
Brašno, Žitarice, Kolonialna roba.

Prva sušačka cvjetarna

IVKA SMOKVINA

SUŠAK, Corso

MESARNA

PETAR BAN - SUŠAK

NOVA TRŽNICA

SHIP - CHANDLER

Koncesionirani obskrbljivač brodova sa
svim živežnim namirnicama i ostalim
potrebštinama iz prvog vrela.

Izlazi jedanput mjesečno

Pojedini broj Din 2.50

Godišnja pretpl. Din 30

Za mornare Dinara 24.—

„MORNAR“

POUČNO-ZABAVNI LIST ZA POMORCE

GOD. X. — BROJ 4.

SUŠAK 1. APRILA 1938.

ZAGREB

Tako se zove velika torpiljarka, što je puštena u more prekjuče, u času, kad je ovaj broj našega lista ušao u štampu. To je naš prvi ratni brod sagrađen na jednom našem brodogradilištu. Porinut je u more uz velike svečanosti, na koje ćemo se osvrnuti u idućem broju »Mornara«.

Za sada bilježimo samo ovaj sretni događaj, kome se zanosno radujemo uvjereni da će i ova nova jedinica naše bojne mornarice nositi s ponosom našu državnu zastavu i služiti časno i slavno našoj Otadžbini Jugoslaviji uvijek gotova da za Kralja i otadžbinu izvrši svoju dužnost do krajnjih granica samopregornog junaštva.

Jugoslavenska legendarno hrabra vojska - štit našeg kopna i mora

Ovo je bilo prije 15 godina: 3 marta 1923. Naša slavna vojska ulazi u oslobođeni Sušak. Na Raskrižju jedna djevojčica pozdravlja komandanta i nudi mu hljeb i sô. Trenutak potresan! Koliko ima Sušačana, što su ga ove godine dozvali u pamet? Zašto se ne ugledamo u naše susjede Talijane, koji svake godine na godišnjicu aneksije Rijeke okite svoje kuće zastavama i inače daju tom zgodom oduška svojim patriotskim osjećajima?

Još nam je svima živa u pameti riječ, kojom je naš Ministar Pretsjednik zaključio svoj ovogodišnji eksposé naše vanjske politike. G. dr. Milan Stojadinović kazao je među ostalim:

»Radeći tako sprovodili smo vanjsku politiku, koja je samo sastavni dio naše predane službe Kralju i Otadžbini, jer to je, gospodo narodni poslanici, cilj što ga sebi postavljamo iznad svega: sačuvati našem mladome Kralju (svi poslanici ustaju sa svojih mjesta i uz gromko pljeskanje oduševljeno kliču: »Živio Kralj!«) neokrnjenu baštinu Njegovog Velikog Oca (poslanici još stoje, ovacije se produžuju i skupštinska se dvorana prolama od poklika: »Živio Kralj! Živio Kralj!«) osigurati ži-

vozne interese zemlje, snažiti i ojačati Jugoslaviju pod vrhovnim vodstvom Njegovog Kraljevskog Visočanstva Kneza Namjesnika (ponovo burno i oduševljeno klicanje i pljeskanje) i Kraljevskog Namjesništva, s vašom potporom, oslanjajući se i na našu legendarno hrabru vojsku (frenetično oduševljeno klicanje. Poklici: »Živjela vojska!« Pljeskanje. Ministar vojske i mornarice general g. Marić ustaje iz ministarske klupe i zahvaljuje); mi ćemo u našoj vanjskoj politici nastaviti ovom politikom, koje se ona pokazala kao dobra. (Dugotrajni pljesak.)«

Legendarno hrabra vojska! Ona je to bila u prošlosti, takva je i sada, a bit će takva i u buduć-

nosti, jer je duh, kojim je bila zadojena u davni ostao uvijek onaj isti. Naša vojska — na veliku sreću naroda i otadžbine, ne služi nikakvoj političkoj stranci, nikakvoj javnoj ni pritajenoj struji, ona služi jednom jedinom cilju, jednom idealu: Jugoslaviji! Njezin je prvi i glavni zapovjednik naš Kralj, u kome su oličene sve naše najljepše nade u još veću i svjetliju budućnost naše zemlje i nacije. I tako naša divna vojska služeći Kralju služi i svemu narodu, svima nama, zato nam je ona i prirasla sreću kao ni jedna druga ustanova u ovoj našoj Kraljevini.

Ali naša vojska vrši još jednu misiju u našem narodu. Ona već sama po sebi sprovodi ujedinjavanje i disciplinovanje duhova u smjeru naših najviših nacionalnih ciljeva. Prelazeći preko svih užih

plemenskih, vjerskih i regionalnih granica ona udružuje sve naše fizičke i duševne snage u jedan silan blok, veže ih u jedan lanac, ucijepљуje im istovjetne poglede u budućnost, i osjećaje i stremljenja k najvišim nacionalnim idealima. Vojska je naša najviša škola, gdje se mladi ljudi uče potčinjavati sebe višim zahtjevima i interesima cjeline. U vojsci se na najuzoritiji način sprovodi apoteoza države i naroda, kao ideala, kome moramo svi da služimo odano, oduševljeno i samoprijegorno. To je ona viša odgojna misija, što je naša vojska vrši u narodu i u mirno doba. Zato i treba da gledamo u nju kao u najdragocjeniju svetinju našu, naročito u ovim vremenima svjetskog sveopćeg haosa i nezapamćenog mahnitavanja.

Živjela vojska!

Mornar.

Austrije nema više!

Jedna točka saintgermainskog ugovora određuje da Austrija mora ostati nezavisna, samostalna država. Vođa svih Nijemaca, kancelar Reicha, g. Adolf Hitler, koji je već do sada samovoljno ukinuo tolike odredbe versaljskog ugovora, ukinuo je i onu saintgermainsku. Od petka, 11 marta 1938 Austrije nema više. Ona je danas sastavni dio Njemačke države kao Bavarska i Saska. U nekoliko minuta, koliko je trebalo da se dr. Šušniig radiofonski oprosti od svojih »Oesterreichera«, promijenila se karta srednje Evrope, kao što je prije dvadeset i četiri godine ultimatum od 48 sati promijenio kartu gotovo čitavog svijeta. Prvi je ultimatum raskomadao Monarhiju u nekoliko dijelova, drugi, onaj od 11 marta o. god. preostali je komad, malu republiku Austriju, prisajedinio jednom velikom carstvu. I sve je to izvršeno bez prolijevanja krvi, uz tutnjavinu zračnih motora, muzike i nezapamćenih manifestacija Vodi Reicha, Adolfu Hitleru.

Ko je taj Hitler?

O njemu se mnogo pisalo. I još se piše. Piše se nejednako, zato i nije o njemu još izrečen pravi, nepristran sud. Izreći će ga historija, ali već se danas može bez ikakva pretjerivanja reći, da je Adolf Hitler jedan vanredno čudesan čovjek.

Rodio se je god. 1889 u Braunau, gradu Gornje Austrije. Njegov otac Alois bio je tri puta oženjen: treći put s Klarom Adolfovom majkom. U času, kad se Adolf rodio, njegovu su ocu bile 52 godine, a majci — 29... Čini se da je malome Adolfu bilo u djetinjstvu kao i Bethovenu. Otac žestoke gotovo grube čudi, a mati nježna, osjećajna i odvažna. Adolf ju je obožavao i čini se da je ona najviše utjecala na njegov kasniji odgoj i razvitak. Ona mu je ucijepila vjeru u ono, što je imalo da bude njegovo poslanstvo, ona je čak htjela da postane umjetnik, što je on i pokušao s nekim slikama, koje uostalom nisu imale naročitog uspjeha. Njegov je veliki uspjeh bio na drugom polju, političkom. Na tom polju on je doživio najviše trijumfe, što ih čovjek može sebi da poželi, i kako svi znaci kažu, čini se da onaj njegov veličanstveni ulaz u Beč u ponedjeljak, 14 pr. mj. ne će biti ni posljednje ni preposljednje slavlje, koje je ovo naše doba dodijelilo tome zaista čudesnom mužu.

Austrije nema više. Jedan narod! Jedna država! Jedan Führer! To se je za vrijeme Hitlerova boravka u Austriji ponavljalo neprestano, na zborovima, u radiju — svuda.

Mi smo se Jugoslaveni kroz vijekove borili za svoje narodno i državno jedinstvo. Mi se za to jedinstvo borimo i danas i govorimo: Jedan Kralj! Jedan narod! Jedna država!! Zato i ne možemo biti protiv toga da se njemački narod dviju čisto njemačkih država ujedini u jedinstvenoj istovodnoj državi. Zamislimo samo, kako bi nam bilo pri duši, da je onog ponedjeljka, 11 marta 1938, umjesto Hitlera ušao u Beč Oto Habsburški okružen svim onim Sarkotićima i drugim njemu sličnim desperadosima, koji su još do pred malo vremena intrigirali protiv naše Jugoslavije, a sve u korist gdje Zite i njezine nemalobrojne djece!

U našoj se je zemlji dobro dojmilo uvjeravanje njemačkog tiska, da Hitler ne će dirati granice naše saveznice Čehoslovačke a mila nam je i ona najnovija, iznovična izjava Führera, da Njemačka želi imati kao susjedu jednu veliku i jaku Jugoslaviju.

I nama, Jugoslavenima, treba jedna što veća i snažnija Jugoslavija, ako hoćemo da u ovom do temelja uskoledanom svijetu ne ostanemo kao pljeva, kojom se svaki vjetrić može da poigra.

Vinodolski.

TURISTIČKI SAVEZ ZA HRVATSKO PRIMORJE I GORSKI KOTAR

Daje besplatno sve informacije o mjestima: Sušaku, Bakru, Bakarcu, Kraljevici, Crikvenici, Selcu, Novomu, Senju, Sv. Jurju, Jablancu, Karlobaĝu, Paĝu, Rabu, Baški, Aleksandrovu, Krku, Malinskoj, Omišlju, Vrbniku, Delnicama, Fužinama, Skradu, i Lokvama.

Sedam pitanja

1. Kad bi Filipinski otoci imali da postanu nezavisni?
2. Kad se u Francuskoj počela piti kava?
3. Ko je bio La Valette?
4. Kad ističe ugovor Društva Suečkog kanala s Egiptom?

5. Što znači — Klyzma?
6. Ko su bili — mameluci?
7. Što je Akaba?

(Odgovore na sedam pitanja naći ćete na str. 8.)

Gajetunski razgovori

Moskovski procesi. — GPU. — Međusobno vječito klanje. — Boljševizam u rasulu.

Razumije se da se je i na našim večernjim sastancima govorilo — i još se govori — o onom strahovitom procesu u Moskvi. Glavnu riječ vodi kao uvijek kapetan Jadre. On čita mnoge novine, a umije i sâm da priča. Najviše muke zadaje mu naš bivši kuhar Vicko, koji ga često prekida i bombardira pitanjima.

— Dobro, a sad recite vi meni, što je to GPU?

— To ti je boljševička tajna policija koja ima posvuda oči i uši. Njoj ne će niko i ništa da izmakne. Teško onome, na koga baci oko! Često traži svoje žrtve i među onima, koji nisu ništa krivi, jer tako hoće oni, koji imaju svu vlast u rukama.

— A zašto?

— Odgovoriti na to nije baš laka stvar. Mislim da je po srijedi i — strah. Tirani, koji danas drmaju nesretnom Rusijom, plaše se već, kao uopće svi tirani, i svoje sjene. Na duši imaju tolika umorstva, razbojstva, da kud se okrenu, ne vide nego osvetničku smrt, što na njih vreba. Ta strava zatrovala je i Staljina i njegove glavne pomagače. Čim na nekoga posumnjaju da im nije prijatelj, mahom odrede da ga se makne s ovog svijeta, bilo strijelanjem, otrovom ili bodežem. Tako su u posljednje vrijeme postreljani nebrojeni generali, komesari i druge mnogobrojne ličnosti, a da se i ne govori o manjim ljudima, koji se svakim danom predaju u ruke krvnicima ili straži, da ih odvede nekamo u krajnji Sibir.

— Ali onaj neki Jagoda, vele da je bio veliki prijatelj Staljina?

— Bio je on šef one zloglasne tajne policije GPU, prema tome najpovjerljiviji čovjek sovjet-

skih tirana. On je u svoje vrijeme pronevjerio velike svote državnog novca, ali to u Sovjetskoj Rusiji ne bi smetalo. Tamo svi grabe i krađu, ako samo mogu. Pa to je i razumljivo. Komunist ne pozna Boga, ne priznaje moral, a dakako ni poštenje, što je temeljem svakog morala i svakog ljudskog društva, pa nije čudo, ako se u jednoj takvoj državi bacaju pod noge najljepša i najplemenitija načela, što ih je čovjek tisuće i tisuće godina čuvao kao najdragocjeniju svetinju i predavao ih u amanet od oca na sina.

— U ovaj proces su upleteni i neki liječnici?

— Lijepi liječnici! Jedan veli: otrovao sam ovoga, drugi otrovao sam onoga i sve tako. Tako su otrovali i starca Maksima Gorkoga, koji je u cijelom svijetu poznat kao pisac mnogih čuvenih romana.

— A što im je trebala njegova glava? — upita Vicko.

— To se ne pita! Kod komunista čovjek ne računa ni ne broji ništa. Zato se i šalju na drugi svijet svi oni, koji se vlastodršcima pokažu ma i malo nepoćudni.

— A komunisti u našoj Jugoslaviji govore da je Rusija pravi raj zemaljski. Tu da vlada među ljudima sama velika ljubav, čovjek ima svega što mu srce poželi a ne treba da radi ni da se brine ni za što.

— Jest, tako su mnogi naši zavedeni mislili tamo negdje prije nekih petnaest godina, ali danas, držim, da ima već malo takvih čuka, koji bi još mogli vjerovati u takve bajke. A i tim rijetkim čucima otvorit će oči ovi strahoviti moskovski procesi, ona užasna ubijstva, pa glad, oskudica i

*Gurmani i poznavaoći
odličnog napitka piju
redovito samo*

RAMIKU KAVU i RAMIKU ČAJ

Velepržiona MARIO MIKULIČIĆ-RABIĆ - Sušak
Uvoz najfinijih vrsti kave i čaja

sve one grozne nevolje, koje vladaju u onoj nesretnoj zemlji. A ipak nam je Rusija draga bila, a bit će i opet, kad se jednom otrese ovih krvopija, što joj rastaču izmučeno tijelo.

— Ali tu se govori i o nekim trockistima. Koji je pak taj belaj?

— Pa vi znate ko je Trocki! A znate i da je njegovo pravo ime Bronstein. On je u zajednici s Lenjinom uveo Rusiju u ovu njezinu današnju nesreću. Danas živi u izgnanstvu u Mexiku. Poslije Lenjinove smrti htio je on da dođe na njegovo mjesto, ali ga je pretekao Staljin. Otuda njihovo krvno neprijateljstvo. Međutim i taj Trocki ima u Rusiji svojih pristalica i to su takozvani trockisti.

— A što bi oni htjeli?

— Njihov prvak Trocki htio bi da se Sovjetska Rusija više mijša u poslove stranih država, da u čitavom svijetu digne revoluciju, da ni u čemu ne popušta seljacima — u jednu riječ, Trocki bi htio ako moguće da bude još veći krvolok od Staljina. A Staljin, koji ima u svojim šakama svu vlast, kad ne može da pogodi njega, Trockoga, goni njegove pristalice, barem one, za koje misli, da su u otvorenoj ili pritajenoj opoziciji protiv njega.

— Dobro, a jesu li zaista bili krivi svi oni Buharini, Rikovi, Rozengolci i kako se još zovu oni optuženici u Moskvi?

— Dali su krivi? Pa — oni su sami priznali neka zločinstva, što su ih počinili, ali ko će znati, koliko je i u tim njihovim iskazima istine? Oni su

protiv Staljinova načina upravljanja. U drugim demokratskim zemljama reklo bi se, da su u opoziciji, ali u zemljama, gdje vladaju tirani à la Staljin, opozicija znači zavjera, a opozicionalci što i zavjernici, i tu se svako nezadovoljstvo s vladom plaća glavom. Nad onim nesretnicima stoji strašna GPU, njezina se premoć osjeća i na sudovima, jer i sami suci nisu drugo nego skup članova GPU. Kad slušate optuženike, rekli biste kadgod, da govore onako, kako im pamet kazuje, a malo zatim slušajući ih, morate da se krstite i da se pitate: ma jesu li ovi ljudi pri zdravoj pameti? Ko da se snađe u onoj strahoti? Jedno stoji: ruski komunizam je već pokazao, da se mrvī, ruši i da ne će dugo ovako. Ja pak sa svoje strane vjerujem, da ćemo jednog dana čuti, kako se u onoj nesretnoj zemlji pojavio kakav Ilija Ilijić i s krstom u jednoj ruci, a sa razvijenom zastavom Slavenstva u drugoj udario na boljševičke krvoloke i svoju jadnu domovinu oslobodio jednog od najsramočnijeg jarma, što ga je svijet ikada vidio.

— No, pa kako je svršio taj proces?

— Onako, kako je to u običaju u današnjoj Rusiji. Oko dvadesetak njih je poklano, ostali su odsuđeni na višegodišnju robiju, što znači na još goru smrt. Međutim kako se čuje, u Moskvi se već namještaju novi procesi, nove odsude, nova streljanja — nove strahote. Strahote komunističke!

— Od kojih neka Bog oslobodi našu lijepu zemlju! — reče Barba Mate. **Dundo Simo.**

Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja za radnike naših luka

Ministarstvo soc. politike i narod. zdravlja propisalo je nedavno uredbu, koja se je već dugo očekivala. Svi znamo da rad u pomorskim lukama ima često i u izvjesnom smislu također i neki međunarodni karakter. I zaista — u naše luke stizavaju lađe iz svih strana svijeta, da iskrcaju u njima svoju robu ili da tu ukrcaju drugu, našu. Prema tome nije za našu državu ni za nas svejedno, kako se taj posao u našim lukama odvija. U luci treba da svi uređaji funkcioniraju besprikorno, da nadzor lučkih vlasti bude što bolji, i što je možda najglavnije, da radništvo zaposleno kod ukrcaja i iskrcaja bude što discipliniranije i upućeno u manevriranje s izvjesnim spravama, da posao teče nesmetano, a da se pritom ne dešavaju nesreće, od kojih nerijetko stradavaju radnici i njihove porodice.

Ne smijemo zaboraviti da je položaj naših luka takav, da nam nemalo konkuriraju druge, tuđe, vanredno dobro opremljene, koje gledaju kako bi sav promet naših luka privukle na svoju stranu, što bi bilo od velike štete za čitavu našu državu uopće, a za naše radništvo napose. No to se ne će dogoditi budu li naše luke sve više napredovale u svojoj opremi i bude li u njima i naročito među lučkim radništvom vladao red, a ne haos, Jer, čim bi se pokazalo da naše luke svojim uređajem ne odgovaraju potrebama vremena i da je radništvo, da tako kažemo, skalupljeno s koca i konopca, bez reda, bez discipline, nevješto svome poslu, pušteno na milost demagozima, koji jedva čekaju da mogu nešto uloviti u mutnome, strani bi se svijet mahom okrenuo od nas ne želeći da ima

posla s nacijom, koja ne zna ili ne će da zna za tekovine modernog napretka i civilizacije.

Novom uredbom našeg ministarstva soc. politike i narodnog zdravlja sav će lučki rad biti odsele reguliran. U tu svrhu bit će obrazovani lučki odbori, u koje će se birati pretstavnici lučkih radnika i lučkih poslodavaca. Ti lučki odbori raspravljat će sva pitanja, što zasjecaju u uređenje rada u lukama. Radni odnosi uređivat će se kolektivnim ugovorima, što ih sklapaju poslodavci s radnicima. Ukoliko se ne bi moglo doći do sporazuma među tim strankama, posredovat će vlasti. Ako ni to ne bi pomoglo, tada će odlučiti obvezna arbitraža, na koju su dužne da pristanu sve stranke.

Lučki rad u ovo današnje doba pare i elektrike iziskuje spremno radništvo. Od načina kako se neki brod tovari zavisī često i sigurnost plovidbe, jer se dokazalo, da su mnogi brodovi stradali baš zbog nestručnosti lučkih radnika. Zato će se pored redovitih radnika primati i privremeni radnici, između kojih će se poslije prema njihovoj sposobnosti birati redovni. Ovo je potrebno i zbog toga da bi se lučkom spremom radništvu osigurala zarada kroz čitavu godinu.

Time je eto učinjen još jedan korak naprijed na putu izjednačenja našeg domaćeg zakonodavstva s međunarodnim konvencijama.

Bilo u sto dobrih časova! Naše lađe uživaju u svijetu vrlo lijep glas, što imamo u prvom redu da zahvalimo našim kapetanima i mornarima. Takav glas treba da u svijetu uživaju i naše luke, što će biti samo od neprocjenive koristi za našu državu i na diku naše mile i slavne jugoslavenske zastave.

Navigator.

A. E. I. O. U.

To je kratica lozinke cara Fridrika III. oca Maksimilijana I. Habzburga. U cijelosti je glasila: »Austriae est imperare orbi universo« (što bi od prilike imalo da znači: Cijeli je svijet podložan Austriji).

Inače se ono — a—e—i—o—u — objašnjavalo i ovako: »Austria erit in orbe ultima«. Znači: Austrija će postojati do kraja svijeta.

Pa vjerujte proroštvima!

Međutim čini se da treba ipak da se ponekad i njima povjeruje. Evo na priliku što piše »Narodno kolo«, tjednik, što izlazi u Zagrebu:

»Događajima, koji su se ovih dana odigrali u Austriji pridaje sav svijet ogromnu važnost i sudbonosno značenje. Danas se još doduše ne može predvidjeti sva ta sudbonosnost, ali je pomalo više manje svi osjećamo. Tim više, jer su događaji, u tom obliku, iznenadili sav svijet. S njima su zatečeni ne samo narodi, već i države, čak i one najbudnije. Pa ipak ima ljudi, koji su ih predvidjeli. Predvidjeli baš na datum. O tom se može uvjeriti

svaki pretplatnik »Narodnog Kola«, koji je sačuval njegov prvi broj od ove godine. U rubrici »Zanimivosti« donijeli smo na 7. strani prvog broja vijest »Proročanstva za god. 1938.« Među njima smo naročito istaknuli jedno, koje smo zabilježili ovako: »Ipak je najzanimivije proročanstvo pariškog astrologa dr. Privata. Obzirom na nedaleki datum moći ćemo ga bar doskora ocijeniti. On veli, da će god. 1938 biti velika pogibelj rata, čak da bi se ratni požar imao rasplamsati po cijelom svijetu. Na niti da će visiti, da ne zahvati cijelu Evropu. Najvažniji datum njegova proročanstva je 10. ožujak, jer da će tog dana biti ratna opasnost najveća. Uklonit će je moći samo dva jaka utjecaja: onaj Velike Britanije i Musolinijev...« I doista 10. ožujak bio je najsudbonosniji dan u događajima, koji su se odigrali i koji se još odigravaju u Austriji. I onaj dodatak, da će opasnost rata moći da uklone samo dva jaka utjecaja, t. j. Vel. Britanija i Mussolini, također potvrđuju sadašnji događaji.«

Pa da ne vjerujemo i u proroštva — barem ponekad!

Na more!

Gvozdeno sidro — tvrd ležaj, ali u blizini mora, gdje i stvari i ljudi postaju mekši. Naročito srca...

Velike su draži, što ih pruža more uopće, a ovo naše napose. To osjećamo svi, naročito naša braća iz unutrašnjosti zemlje, a pogotovo stranci, naši gosti iz tuđine. Zato oni i silaze k našem moru, s godine na godinu u sve većem broju.

Svi znaci kažu da će tako biti i ove godine. Pripreme za novu sezonu kupanja u nas su u punom jeku. Hôteli se obnavljaju, turističke pisarne rade punom parom, u lukama se opremaju luksuzni parobrodi, koji će naše goste prevoziti na njihova opredjelista ili na kraće ili duže izlete. Tako

je već opremljen i omiljeli »Prestolonaslednik Petar«, da prvih dana aprila preveze u Grčku nekoliko stotina francuskih izletnika. A već su spremna i ona dva najnovija parobroda »Jadranske plovidbe« »Šumadija« i »Sarajevo« da preuzmu na našem Jadranu svoju saobraćajnu službu na radost putnika, koji će na tim našim najmodernijim lađama nailaziti na potpun komfort.

Još koji dan i na zidovima agencija, hôtela i drugih javnih lokala osvanut će novi ljetni vozni redovi, što se već marljivo izrađuju. Svoju izletnu

sezonu otvorit će i »Kraljica Marija« i parobrodi Dubrovačke i Zetske plovidbe. I pučina će se naša plava osuti nebrojenim bijelim jedrilicama, kuterima, yahtama, lugerima — a naš će Jadran oživjeti i naši će gosti iz svih strana Jugoslavije, iz Češke,

slici, što ovako strpljivo iščekuju da im zagriže kakva ribica luda ili će pruženi na kopnu ili na kakvoj lađi, kao ona naša izletnica na sidru, upijati u sebe sve ljepote i čare ovih naših neupo- redivo divnih obala.

Na našem divnom plavome moru može i malo dijete da navikne na sveto strpljenje čekajući ribicu, koja kadikad nikako ne će da zagriže.

Poljske i Njemačke uživati na njemu. U njemu će naći osvježenja, odmora, crpsti fizičke snage, novih nadahnuća i nove vjere u život, koji i pored svih sjena ima i svojih vanredno svijetlih strana.

Uživat će kao i ovi naši mali ribarići na našoj

Na more! Taj je poklik postao danas imperativom svih duša željnih promjene, mira i olakšanja od pustih briga, što ih nemila jurnjava današnjeg života naturuje ljudima na vrat sve više i više.

Lujo Dorčić.

Sunce u svijetlu znanosti

Sunce kao izvor svjetlosti, topline i energije, izvor je i cjelokupnog života na Zemlji. Sve živo (biljke, životinje i čovjek) živi zahvaljujući Suncu. Sve što se giblje i vrši kakav rad, čini to, dobivajući energiju od Sunca. Sve: željeznice, parobrodi, parni strojevi u mnogobrojnim tvornicama, voda koja teče i pada, okrećući kotače kakvog vodenog motora, vjetar koji okreće vjetrenjaču, donosi kišu ili rastjeruje oblake i munju, koje je snaga nedokučiva i sijalica, što naše stanove osvjetljava — radi i djeluje samo direktnim ili indirektnim djelovanjem Sunca.

A razmislimo samo što bi bilo od svega toga da se to Sunce odjednom ugasi, da prestane sjati i grijati! Nastao bi mrak kakav nikada niko nije doživio ni vidio, a temperatura bi tako nisko pala da bi kroz vrlo kratko vrijeme sve živo uginulo. Naša bi Zemlja izgledala kao neka nedogledna tamna i hladna pustinja.

Zato nije nikakvo čudo da su ljudi to Sunce držali za svoje moćno božanstvo. Kao božanstvu iskazivahu mu sve počasti koje idu jednog boga, žrtve mu prinosili, uvijek ga slavili i pjevali mu najljepše pjesme.

Pokušajmo sada prema nalazima znanosti, zvane astronomije, koja vuče svoje početke od najstarijih vremena ljudske povijesti, predočiti sebi kako Sunce izgleda i što ono u stvari predstavlja.

Sunce nije uvijek, tokom cijele godine, jednako udaljeno od naše Zemlje. Srednja njegova udaljenost iznosi 149,500.000 km. Učinivši jednu usporedbu, značilo bi to da bi do njega, kada bi bila podignuta pruga, kojom bi jurio brzi vlak brzinom od 100 km na sat, putovao tačno 170 godina. To isto Sunce veće je od Zemlje 332.000 puta. To znači da bi se od njega moglo napraviti 332.000 kugli Zemljine veličine.

Sunce ima oblik lopte, i jedino po tome ono slični našoj Zemlji. Sunce ne predstavlja nešto čvrsto i tačno omeđeno kao Zemlja. Sunce nije ni tekuća vatra, kao što bi se moglo suditi. Ono je cijelo i potpuno u plinovitom stanju. Ali sunčeva plinovita materija nije nikada u mirnom stanju, nego se nalazi u neprestanom, vrlo živom i burnom kretanju. Sunce se neprestano komeša, uvijek ključa, vječno vrije. Ali to ključanje, to vrenje neuporedivo je s bilo kojom vrstom ključanja ili vrenja ili bilo kakvog komešanja. Sunčevo je ključanje golemih razmjera. Komešanjem i vrenjem Sunčeve materije izbijaju neizmjerni plameni i vatreni oblaci, što se neprestano prevrću, miješaju i gutaju jedni druge. Naročito su značajne t. zv. **protuberance**, koje izbijaju iz unutrašnjosti Sunca i, u najčudnovatijim oblicima, uzdižu se po nekoliko stotina hiljada kilometara iznad Sunčeve površine. Jednom je promatrana protuberanca 560.000 km duga, koja se uzdigla čitavih 76.000 km iznad Sunca!

Kada se gleda Sunce kroz astronomski durbin, pa čak i kroz običan dvogled, vide se na njemu neka tamna mjesta. To su **Sunčane pjeg**e. Oko

njih je obično vrlo sjajna površina Sunca. Misli se da su to krateri poput vulkanskih kratera na Zemlji, iz kojih suklja usijana Sunčeva materija. Te su pjege (krateri) obično toliko velike, da bi kroz njih mogla upasti cijela naša Zemlja u Sunčevu unutrašnjost. Kad se Sunce dulje vremena promatra kroz astronomski durbin, vidi se da te pjege ne stoje na mjestu, nego se kreću uvijek na desnu stranu, dok ne iščeznu da se poslije nekoliko dana opet pojave, ali na lijevoj strani. To je dokaz da se i Sunce okreće oko svoje osi. Jedan potpun Sunčev okret oko vlastite osi traje 25 dana.

Sunčeva materija sastoji se od svih onih elemenata* od kojih se sastoji materija Zemlje i njene atmosfere. To se može tačno ustanoviti pomoću jedne vrlo osjetljive sprave, zvane **spektroskop** (sprava za ispitivanje Sunčevog spektra). Prema tome i na Suncu kao na Zemlji ima: željeza, bakra, žive, zlata, srebra itd., ali je na Suncu sve to u plinovitom, a ne u čvrstom ili tekućem agregatnom stanju.

To će nam biti sasvim jasno, uvažimo li da je temperatura već u Sunčevoj atmosferi 4—5000° C, a na njegovoj površini 6000° C, koja temperatura, spuštajući se od njegove površine prema središtu, stupnjevito raste, dok u samom središtu ne dostigne vrhunac od **22,000.000° C!**

Sunčeva je, dakle, materija rastavljena u najsitnije djeliće, u atome. Pa i oni su u samom središtu, pod uticajem velike topline, razbijeni. Čitavo je Sunce, prema tome, sastavljeno od nedokučivog broja atoma, te protona i elektrona, sastavnih djelova atoma. Ovi atomi jure na sve strane, a njihova prosječna brzina iznosi 50.000 km u sekundi. Znači da Sunčani atomi jure 10.000 puta brže od puščanog zrna, koje obično prevali 500 m u sekundi. U taj vrtoglavo jurnjavi sukobljuju se oni međusobno, odbijaju i neprestano mijenjaju svoje pravce kretanja. Odatle stalno vrenje Sunca i najčudnovatiji oblici pojava na njemu.

Iz iskustva znamo da se tjelesa topline šire, a hladnoćom stiskaju. Pa kako se onda Sunce pri toj ogromnoj toplini ne samo ne raširi ili pređe u plinovito stanje, nego i nestane?*** To sprječava veliki pritisak, što vlada u Suncu. Zračni pritisak na površini naše Zemlje je 1,033 kg i to se zove jedna **atmosfera**. U parnim kotlovima pojedinih strojeva je 16—20 atmosfera. A što mislite, kolik je pritisak u središtu Sunca? 40,000.000 atmosfera! Taj ogromni pritisak savladava širenje Sunčeve materije, koja je usprkos temperaturi od 22,000.000° Celsija, mnogo zbijenija od Zemljine materije.

Sunce, rekoh, šalje na Zemlju veliku količinu energije u obliku svjetlosti i toplote. Sunce tu energiju rasipa iz sebe na sve strane. Time njegova ogromna lopta gubi, kako su naučnici izračunali

* element — najjednostavnije materije od kojih su sastavljena sva tijela.

*** U običnom životu kažemo »nestalo je« u smislu »uništeno« je što se ne smije reći u strogo uzeto naučnom smislu.

4.000.000 tona u sekundi, što za 24 sata čini oko 350.000.000.000 tona. Prema tome Sunce se stalno smanjuje, hladi i potamnjuje. Tako će do Bog zna koliko milijona godina i ono jednom zauvijek ugašnuti. Ali, kako vidimo, mi smo još daleko daleko,

nepojmljivo daleko od toga, što će jednom ipak sigurno biti. Jedan francuski naučenjak reče: »Mi smo još samo u svitanju dana čija je dužina gotovo neshvatljiva.«

Dubrovnik.

Wollitz Stjepan.

Odgovori na sedam pitanja

1. God. 1846, ako događaji na Pacifiku drukčije ne odrede. Nakon španjolsko-američkog rata od god. 1898 ti su otoci pali pod upravu Sjevero-američkih država, koje su Filipincima zajamčile posvemašnju nezavisnost i to u gorenapomenutom roku.

2. God. 1644. Prvu šalicu kave ispio je, kako se priča, kralj Ljudevit XIV.

3. Jehan Perisot de la Valette bio je francuski plemić, veliki meštar Malteškog Reda. God. 1565 udarili su Turci velikom silom na otok Maltu i tom se zgodom la Valette odlikovao velikim junastvom. Valette bio je godinu dana zarobljen na galiji Alžiranina Draguta, pa je tom prilikom i naučio turski način ratovanja, što mu je uvelike pomoglo do pobjede nad njima. Nakon toga svog uspjeha podigao je na otoku utvrdu, koja je čitavoj Evropi služila za uzor. Utvrda je nazvana njegovim imenom La Valette. Tako se danas zove i glavni grad Malte (75.000 st.).

4. God. 1968. Taj je ugovor bio sklopljen između De Lessepsa i egipatskog Kediva (potkralja) god. 1869 na 99 godina.

5. Klyzma zvala se u rimsko doba egipatska luka, koja je kasnije dobila ime — Suez.

6. Tursko-egipatski vojnici. Ratni zarobljenici iz Kaukaza dovedeni u Egipat, gdje su neko vrijeme služili kao sužnji, a poslije su svrstani u vojsku. Po vremenu su se tako osilili, da je od njih poteklo nekoliko dinastija. God. 1798 decimirao ih je Napoleon, a god. 1811 Kediv Mehmed Ali pozvao ih je sve na neku svečanost, i kad se tu nadoše na okupu Ali dade svojim znak, da ih sve pokolju. To se i izvršilo.

7. Akaba je grad, što se nalazi u istoimenom zatonu na istoku Sueza. Engleska je već dala razumjeti, ako bi god. 1968 egipatska vlada pravila kakvih poteškoća u pogledu stvaranja novog ugovora za uporabu i sigurnost Suečkog kanala, da će u dolini Wadi Araba napraviti drugi jedan kanal, i tako bi se gradić Akaba pretvorio u drugi Suez.

Stari i mladi

U danima, što su slijedili nakon te prepirke, Hutchinson nije htio ničim da pokaže svoju unutrašnju uzbuđenost, čak se i ponosio mišlju, što kroz čitavo to vrijeme nije niko mogao ni da poslutiti, koliki se očaj krije pod onim njegovim mirnim držanjem. Njegova je karijera završena. Istina, on je još mlad, ali godine na moru teže su od onih na kraju, zato čovjek i brže stari. Ne će biti druge negoli da počne sve iznova, u kakvom novom društvu, ali tu mu više ne će biti od olakšice — kao do sada — lijepa i rana mladost njegova. Obično se drži, kad komandant broda napiše kakav raport, o kojem svom časniku, da to biva redovno zato, da istakne neke njegove prednosti u službi. No ovaj njegov slučaj upravo je beznađan, to više, što je kapetan Shand na glasu kao jedan od najvažnijih i od velikog utjecaja. Upravitelj društva i posjednik većeg dijela dionica stari Grensack komandantov je prijatelj i zemljak iz Ulster-Orangea. Nema sumnje te će direktor dati pravo komandantu i da će on, Hutchinson, biti primoran da ode.

Najsmješnije u čitavoj stvari bilo je to, što je on izazvao mržnju komandanta Shanda time, što je tobože stao na stranu O'Reillya. Ali on je tog O'Reillya oduvijek smatrao nevrijednim čeljadetom. Nesumnjivo dobar hrvač i u najbolju ruku dobar kormilar, O'Reilly bio je inače silno brbljav, hvalisav, svadljivac i nepopravljiv pijanac. Do tada imao je malo prijatelja između momčadi, samih welskih baptista. Sada je evo najednom stekao povjerenje i štovanje čitave posade pod pro-

vom. On se je prikazivao kao mučenik, žrtva dužnosti i već je razmećući se o pravima čovjeka natucao i o zakonskom postupku. — Uza nj će, govorio je, stati cijela Slobodna Irska država!

Pritom je O'Reilly zauzeo neki stav povredene časti i neprestano ponavljao da su on i Hutchinson drugovi u nevolji protiv zajedničkog neprijatelja, komandanta. A to je Hutchinsonu bilo nada sve nesnosno.

Jedne večeri silazeći s mosta poslije obavljene službe opazi O'Reillya sakrivenog u mraku, na podnožju stuba najvišeg mosta.

— O'Reilly, što radite vi ovuda? — viknu na nj oštro.

— Htio bih nešto s vama govoriti.

Hutchinson stane pred ulazom u salon. Osjećaj radoznalosti prevladao je njegovu strogost.

— Dobro! — reče. — Da čujemo!

O'Reilly pristupi bliže. Svijetlo sa hodnika obasja njegovo mršavo i turobno lice.

— Inače izgleda lukavo i bezobzirno, mislio u sebi Hutchinson, a sad se evo pretvara.

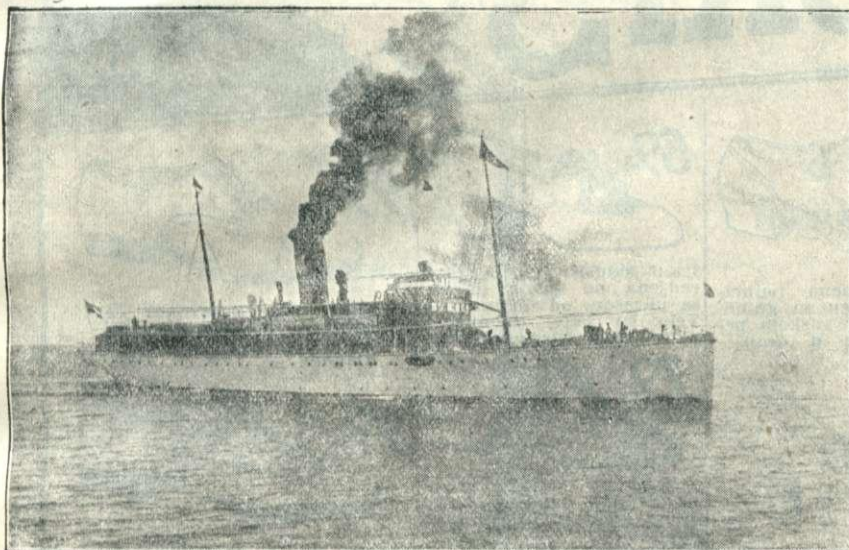
— Sir, započeo on, osjećam da vam je prošle sjednice moralo biti teško. Ja sam s vama!

— Meni se žuri, prekide ga Hutchinson. Ako želite govoriti gluposti, a vi ih nosite onamo, kamo i sami pripadate.

— Ovo što vam ja govorim, sir, nisu nikakve gluposti, već same zdrave i pametne stvari, reče O'Reilly, pa spustivši glas nadoveza povjerljivo, šapćući: Gospodine Hutchinsone, ne budite malodušni!
(Slijedi.)

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Interurbani telefoni: Direkcije Sušak broj 2-36 i 2-37.
Skladišta: broj 2-17. — Brzjavi: JADROPLOV.

65 PAROBRODA RAZNE VELIČINE

Podržava na 55 pruga redovitu parobrodsku službu u svim pravcima na Jadranskom moru. — Brze parobrodarske pruge za Dalmaciju, te za sva kupališna i lječilišna mjesta jugoslavenskog primorja. — Sedmična ugodna turistička putovanja, osobito prikladna za posjet Dalmacije sa naročitim udobnim putničkim parobrodom. — Udobni salonski putnički parobrodi, dobra posluga.

Redovita parobrodarska služba za Albaniju i Grčku za prevoz putnika i robe

Prospekti i vozni redovi mogu se dobiti kod Direkcije u Sušaku, te kod svih važnijih putničkih ureda u tu- i inozemstvu

PREKOMORSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Brzjavi: Prekomorska. Telefon: broj 1—08.

TOMISLAVOVA ULICA 5.

Saobraćaj prvoklasnih teretnih
parobroda na sve strane svijeta.

Parobrod „KORANA“
8600 t. nosivosti 5580 t. brutto

Parobrod „REČINA“
8500 t. nosivosti 4732 t. brutto

Parobrod „ZVIR“
8600 t. nosivosti 5605 t. brutto

Parobrod „KUPA“
8100 t. nosivosti 4381 t. brutto

Za Uskrs

19.-

Dječje gumene cipelice na špangu praktične za školsku djecu koja daleko idu u školu. Vel. 27-30 Din 25.-, 31-34 Din 29.-, ženske Din 35.-

39.-

Najviše tražena dječja cipelica od finog laka sa špangom i čvrstim kožnim djonom. Od br. 24-26 Din 49.-, od br. 27-30 Din 59.-, od br. 31-34 Din 69.-

45.-

Nestagno dječje za školu i igru najpodesnije su ove polucipele od lake kože sa nepoderivim gumenim djonom. Od br. 31-34 Din 39.-, od br. 35-38 Din 59.-

45.-

Dobro, dječje za proljeće ova fina fleksibilna sandala sa ukrasom i špangom preko rista. Od br. 27-30 Din 49.-, br. 31-34 Din 59.-, br. 35-38 Din 69.-

45.-

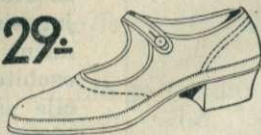
Najbolja dječja prozirna obuća za proljeće, jesu ove sandale od lake kože sa kožnim djonom. Br. 27-30 Din 49.-, br. 31-34 Din 59.-, br. 35-38 Din 79.- Muške Din 99.-

49.-

Za Vaše najmilije fine lake cipelice u smeđjoj boji sa ukusnim ukrasom i špangom preko rista. Br. 27-30 Din 59.-, br. 31-34 Din 69.-

29.-

Ugodna platnena polucipela na špangu sa gumenim djonom i niskom petom. Radjene u drap sivoj boji.

69.-

Novi proljetni modeli. Lake i udobne ženske cipelice izradjene u smeđjoj boji, za Vaš novi kostim su najpodesnije.

89.-

UDOBNOST PRIJE SVEGA
Iskrojene u ristu i bogato ukrašene cipele. Vezuju se sa ukrasnim perlatama. Vrlo su lagane, zato ih kupite za setnju.

89.-

Ženske cipelice sa širokom špangom preko rista, kožnim djonom, niskom potpeticom. Udoban oblik i niska peta očuvaju Vaše noge.

99.-

Odlučna djevojačka cipelica izradjena od smeđjeg boksa i kombinirana sa tamno smeđim semišom. Iste cipelice izradjene od crnog laka, kombinirane sa crnim semišom.

59.-

Laka damska cipelica izradjena od jakog pletna sa ukrasom od diftina. Vrlo su lake, udobne i podesne za lijepo vrijeme.

79.-

Elegantna laka i prozirna damska sandala. Izradjena od lake bijele kože kombinirane sa plavom kožom preko rista.

89.-

Ukusno i bogato perforirana polucipela koja će potpuno odgovarati Vašem kostimu. Izradjene su od crnog ili smeđjeg boksa.

129.-

POSLEDNJI BECKI MODEL!
Dekoltirana cipelica od plavog sevroa sa ukrasom preko rista i visokom potpeticom. Masna je kombinirana sa semišom.

149.-

Ukusne damske cipelice od plavog semiša sa bijelim ili plavim ispletanim ukrasom na licu. Neophodno potrebne uz proljetne kapute i kostime.

99.-

Jake muške polucipele, sa potpuno novim ukrasom, od smeđe kože sa kožnim djonom. — Koštaju samo Din 99.-

99.-

Lake muške polucipele izradjene od smeđe kože sa kožnim djonom. Bušen ukras pospešuje zračenje noge. Koštaju samo Din 99.-

99.-

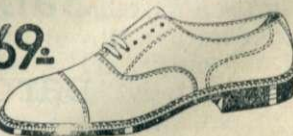
Novi model! Elegantnom gospodinu uz proljetno odijelo ove fine cipele u drap-smeđjoj kombinaciji.

129.-

Bogato ukrašene muške cipele izradjene od sivog semiša ili drap-kože sa kožnim djonom. Pristaju uz svako ljetno odijelo.

169.-

NAS KONOS!
Fina muška cipela izradjena od fine smeđe ili crne kože sa kožnim djonom i kožnom potpeticom.

Bata